

**ІСТОРИК І ПОЛІТИКА:
КОНФЛІКТ VS ГАРМОНІЯ**

Викладач: кандидат історичних наук, доцент Грушева Тетяна Вікторівна

Кафедра: новітньої історії України, V корпус, ауд. 323

E-mail: grushevaznu@ukr.net

Телефон: (061) 228-76-31

Інші засоби зв'язку: Moodle, Viber, Zoom

Консультації: індивідуальні – середа, з 13:00 до 15:00, V корпус, ауд. 323; дистанційні – ZOOM за розкладом

Освітньо-наукова програма, рівень вищої освіти:	Історія третій (доктор філософії)						
Статус дисципліни:	вибіркова						
Кредити ECTS	3	Навч. рік:	2023-2024	Рік навчання	2	Тижні	
Вид контролю:	залік						
Посилання на курс в Moodle	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13837						

ОПИС КУРСУ

Метою викладання навчальної дисципліни «Історик і політика: конфлікт vs гармонія» є підготовка аспірантів до самостійного аналізу актуальних проблем історії і політики, сформуванню розуміння діалогічного характеру духовної і політичної традиції України та європейських країн, що дозволяє орієнтуватися у реаліях сучасного світу.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

для здобувачів 2022 року вступу за ОНП 2021-2022 р.	
ПРН1	Демонструвати системний науковий світогляд та загальний культурний кругозір; володіти техніками і технологіями критичного мислення.
ПРН6	Використовувати методи і способи ефективної комунікації та міжособистісної взаємодії в академічному середовищі.
ПРН7	Оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності; здійснювати абстрактний аналіз, оцінку і синтез нових та комплексних ідей; демонструвати відданість їх розвитку у передових контекстах професійної та наукової діяльності.
ПРН15	Розуміти морально-етичні норми і стандарти професійної поведінки науковця та викладача; принципи академічної доброчесності та дотримуватися їх у науковій та викладацькій діяльності.
ПРН18	Знати та розуміти основні принципи і правила, які складають семантичну основу сучасного осмислення загальних питань історичного пізнання

ПРН19	Знати зміст основних категорій і принципів, історію розвитку та сучасний стан наукових знань за спеціальністю Історія
<i>для здобувачів 2022 року вступу за ОНП 2023 р.</i>	
ПРН1	Мати передові концептуальні та методологічні знання з предметної області та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій
ПРН6	Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми історії державною та іноземною мовами; оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних вітчизняних та міжнародних наукових виданнях з дотриманням правил академічного письма; здійснювати ефективну міжособистісну комунікацію; демонструвати навички публічних виступів, аргументації та риторики
ПРН7	Критично аналізувати та узагальнювати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної наукової проблеми, визначати перспективи подальших наукових розвідок
ПРН8	Демонструвати системний науковий світогляд та загальний культурний кругозір; володіти техніками і технологіями критичного мислення; дотримуватися принципів академічної доброчесності та професійної етики; забезпечувати безперервний саморозвиток та самовдосконалення протягом життя

ОСНОВНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

1. Історик і влада. Колективна монографія. Відповідальний редактор В. Смолій; творчий керівник проекту І. Колесник. Київ : Інститут історії України НАН України, 2016. 543 с.
2. Голубчик Г. Становлення європейських моделей суспільної пам'яті: інституційно-правовий аспект. Державне управління та місцеве самоврядування, 2014. Вип. 3. С. 97-106
3. Калакура Я. Образ українського радянського історика в контексті інтроспекції. *Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки*. Вип.8. Київ, 2015. С. 41-53.
4. Культура історичної пам'яті: європейський та український досвід / Ю. Шаповал, Л. Нагорна, О. Бойко та ін.; за загальною редакцією Ю. Шаповала. Київ : ІПЕНД, 2013. 600 с.

Презентації лекцій, плани практичних занять, методичні рекомендації до виконання тестів, самостійних робіт, основна та додаткова література розміщені на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13837>

РОЗКЛАД КУРСУ ЗА ТЕМАМИ І КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Поточні контрольні заходи

Основними контрольними заходами є доповіді за темами курсу, участь у дискусії, рецензування наукових статей та монографій, укладання термінологічного словника та самостійні роботи, які виконуються після опанування відповідної теми курсу. Всі поточні контрольні заходи та методичні рекомендації до їх виконання розташовані на платформі Moodle.

Підсумкові контрольні заходи

Тестування у системі Moodle

Підготовка тексту доповіді на наукову конференцію із застосуванням інструментарію відповідного методу

Тиждень і вид заняття	Тема заняття	Контрольні заходи, кількість балів
Змістовий модуль 1. Конструювання загальної моделі взаємодії інтелектуальних генерацій та політичної влади (європейський та український досвід)		
Тиждень 1 Лекція 1	Європейські історики у світлі своєї епохи	<i>Доповідь: Історичні умови і загальні тенденції розвитку історичної думки в другій половині XIX століття (max 7 балів)</i>
Тиждень 2 Практ. 1	Видатні історики: історичні постаті в процесах державотворення України XIX – початок XX ст.	<i>Самостійна робота 1. Написання есе. Наукова школа та схолярна ідентичність істориків (max 7 балів)</i>
Змістовий модуль 2. Історик і влада: механізм взаємодії в Україні (1920-і – 1953 рр.)		
Тиждень 3 Лекція 2	Політика, ідеологія та офіційне бачення минулого України в 1920-х – 1953 рр. Доля історика	<i>Дискусія: Історія України в радянській офіційній історіографії довоєнного періоду (max 7 балів)</i>
Тиждень 4 Практ. 2	Політика, ідеологія та офіційне бачення минулого України в 1920-х – 1953 рр. Доля історика	
Тиждень 5 Лекція 3	Пропагандистська складова історичних концепцій та їх вплив на суспільну свідомість українців.	<i>Доповідь: Міф про три «братерські східнослов'янські народи» (max 7 балів)</i>
Тиждень 6 Практ. 3	Пропагандистська складова історичних концепцій та їх вплив на суспільну свідомість українців.	

Змістовий модуль 3. Український історик та влада в післясталінську добу		
Тиждень 7 Лекція 4	Українські історики в умовах послаблення комуністичного диктату.	<i>Дискусія:</i> Спільнота істориків в УРСР: суспільно-політичні та інтелектуальні домінації (max 7 балів)
Тиждень 8 Практ. 4	Українські історики в умовах послаблення комуністичного диктату.	
Тиждень 9 Лекція 5	Історична наука в українській діаспорі.	<i>Есе:</i> Історіософія І. Лисяка-Рудницького в контексті державотворчих процесів в Україні (max 7 балів)
Тиждень 10 Практ. 5	Історична наука в українській діаспорі.	
Змістовий модуль 4. Сучасний інтелектуал: між наукою та політикою		
Тиждень 11 Лекція 6	Історична наука після проголошення незалежності України.	<i>Доповідь:</i> Інформаційний вплив РФ – елемент гібридної війни (max 9 балів)
Тиждень 12 Практ. 6	Історик, влада, пам'ять	<i>Дискусія:</i> Вахтанг Кіпіані, Оксана Кісь, Федір Турченко, Ярослав Грицак – історики, що з'єднали владу і пам'ять (max 9 балів)
залік		<i>Тестування у системі Moodle (max 10 балів)</i> <i>Підготовка тексту доповіді на наукову конференцію із застосуванням інструментарію відповідного методу (max 30 балів)</i>

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано

F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		
---	---	--	--

Рекомендована література

1. Історик і влада. Колективна монографія. Відповідальний редактор В. Смолій; творчий керівник проекту І. Колесник. Київ : Інститут історії України НАН України, 2016. 543 с. URL : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-7782-3/978-966-02-7782-3.pdf>
2. Андрухів І. Кость Левицький: політик, громадський діяч, правник (1859 – 1941). Надвірна : Надвірнян. друк., 2009. 104 с.
3. Ассман А. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті. пер. з нім. К. Дмитренко, Л. Доронічева, О. Юдін. Київ, 2012.
4. Бойко М.П. Кирило-Мефодіївське товариство: філософські та культурологічні ідеї національної самосвідомості та державотворення. Дніпродзержинськ : Дніпродзерж. держ. техн. ун-т., 2006. 451 с.
5. Бондар В. Державна політика історичної пам'яті в Україні 1990–2000-х рр.: основні тенденції. URL : http://history.org.ua/journall/graf/graf_2013_23/19.pdf
6. В'ячеслав Липинський в історії, теорії і практиці українського державотворення: матеріали Міжнар. конф., 26 - 27 квіт., 2007 р., Луцьк / уклад.: А.Г. Шваб; Волин. нац. ун-т ім. Л. Українки. Луцьк : Вежа, 2007. 569 с.
7. Головка В.В. Історіографія кризи історичної науки. Український аспект. Київ, 2003. 228 с.
8. Голубчик Г. Становлення європейських моделей суспільної пам'яті: інституційно-правовий аспект. Державне управління та місцеве самоврядування, 2014. Вип. 3. С. 97-106. URL : [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2014/2014_03\(22\)/12.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2014/2014_03(22)/12.pdf)
9. Grusheva T. Implementation of the Soviet model of an atheistic society: implications for the southern and eastern regions of the Ukrainian SSR. Propaganda and public consciousness in the South and East of Ukraine (1930s – early XX century). Riga : Baltija Publishing, 2021. С. 69-90.
10. Грушева Т. Матеріали музеїв на уроках історії: український досвід. *Педагогічні науки та освіта : збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти*. Запоріжжя : СТАТУС. 2022. № XL-XLI. С. 44-53.
11. Грушева Т. Україна в діалозі європейських культур : підручник. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2021. 224 с.
12. Грушева Т., Костюк Д. Радянська пропаганда vs політичні настрої жителів Запорізької області у повоєнний період. *Zaporizhzhia Historical Review*. 2021. №4. С. 108-116.
13. Догерті Дж. Усі брешуть, або як трансформувалися російські ЗМІ. URL : http://osvita.mediasapiens.ua/ethics/manipulation/usi_breshut_abo_yak_transformovalisya_rosiyski_zmi/
14. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика. Київ, 2012.
15. Еванс Р. Дж. На захист історії. Львів, 2008.
16. Зашкільняк Л. Історична пам'ять та історіографія: методологічні аспекти взаємодії. *Національна та історична пам'ять*. 2012. Вип.2.
17. Зашкільняк Л. Методологія історії: від давнини до сучасності. Львів, 1999. URL : https://shron1.chtyvo.org.ua/Zashkilniak_Leonid/Metodolohiia_istorii_vid_davnyny_do_such_asn_osti.pdf
18. Інститут історії України Національної академії наук України: Документи і матеріали 1936–1991: У 2 кн. Відп. ред. В.А. Смолій; упор. О.С. Рубльов, О.В. Юркова. Київ, 2011. Кн. 1: 1936–1947.

19. Інтерпретації історії у політиці Російської Федерації як загроза національній безпеці України. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. URL : <http://old2.niss.gov.ua/articles/1796/>
20. Калакура Я. Образ українського радянського історика в контексті інтроспекції. *Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки*. Вип.8. Київ, 2015. С. 41-53.
21. Касьянов Г. *Dansemacabre: голод 1932 –1933 років у політиці, масовій свідомості та історіографії* (1980-ті – початок 2000-х). Київ, 2010.
22. Киридон А. «Подолання минулого» в країнах Центрально-Східної Європи: основні тенденції. URL : <https://drive.google.com/file/d/1xwKGI7X9kUP9poyL6zrp7yiZrJr25Sr5/view>
23. Козеллек Р. Минуле майбутнє. Про семантику історичного часу. Пер. з нім. Київ, 2005.
24. Колесник І. Українська історіографія: концептуальна історія. Київ, 2013.
25. Копилов В.О. *Влада і знання: генезис ідей епістемократії*. Харків, 2009.
26. *Культура історичної пам'яті: європейський та український досвід* / Ю. Шаповал, Л. Нагорна, О. Бойко та ін.; за загальною редакцією Ю. Шаповала. Київ : ППЕНД, 2013. 600 с.
27. Луняк, Є. М. З плеяди творців націй: Мішле, Костомаров, Грушевський. Видатні історики в романтичних життєписах. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2010. 168 с.
28. Мангайм К. *Ідеологія та утопія*. Київ, 2008.
29. Нагорна Л. *Історична пам'ять: Теорії, дискурси, рефлексії*. Київ, 2012.
30. Нахлік Є.К. *Пантелеймон Куліш: особистість, письменник, мислитель* : у 2-х т. Київ : Український письменник, 2007. 462с.
31. Нора П. Історія як захист від політики. URL: <http://www.historians.in.ua/index.php/istoriya-i-pamyat-vazhki-pitannya/117-pier-nora-istoriia-iaak-zakhyst-vid-polityky>
32. Нора П. *Теперішнє, нація, пам'ять*. Перекл. з франц. А. Репа. Київ, 2014. 272 с.
33. Острячко А.М. Наукові історичні школи в Україні: фантоми української історіографії. *Історіографічні дослідження в Україні*. Зб. наук. пр. Київ, 2012. Вип. 22. С. 293–310.
34. Плохій С. Великий переділ. Незвичайна історія Михайла Грушевського. Пер. з англ. Київ, 2011.
35. Потапенко Я. Політизація історичної пам'яті про Другу світову війну. URL : https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/potapenko_polityzatsia.pdf
36. Рікер П. *Історія та істина*. Пер. з фр. В.Й.Шовкуна. Київ, 2001.
37. Рудий Г. Газетна періодика УРСР 1950-х років: особливості формування, функціонування, контент. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3528:gazetna-periodika-ursr-1950-kh-rokiv-osoblivosti-formuvannya-funktsionuvannya-kontent&catid=81&Itemid=415
38. Рюзен Й. *Нові шляхи історичного мислення*. Львів, 2010.
39. Савенок Л. Вчений-історик і суспільство в УСРР часів непу: характер і наслідки взаємодії. *Проблеми історії України: факти, судження, пошуки*. 2007. №7. С. 293-294.
40. Савчук В. Інтелігенція Дніпропетровщини в «обіймах» влади: 20–30-ті роки ХХ століття. *Реабілітовані історією: у 27 т. голов. ред. кол.: Тронько П.Т.* Дніпропетровськ, 2009.
41. Тельвак В. Між історією і політикою: рецепція творчої спадщини Михайла Грушевського після 1914 року. *Михайло Грушевський. Твори у 50 томах*. Т.46. Кн. II. Львів, 2015.
42. Турченко Ф. Як творився міф про «Комбата». Науково-популярний нарис. Запоріжжя, 2017. 80 с.
43. Турченко Г., Турченко Ф. Проект «Новоросія»: 1764–2014. Ювілей на крові. Запоріжжя: ЗНУ, 2014. 116 с.
44. Удод О. Українська історична дидактика: академічний дискурс (До 80-річчя Інституту історії України). Київ : НАН України, Ін-т історії України, 2016. 214 с. URL :

<http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-8030-4/978-966-02-8030-4.pdf>

45. Україна у підручниках та інформаційному просторі краї світу. Укладачі Б.М. Жебровський, О.А. Удод. Київ, 2011. 88 с.
46. Україна-Росія: діалог історіографій. Матеріали міжнародної наукової конференції. Ін-т історії України НАН України, Канад. ін-т укр. студій Альбертського ун-ту (Едмонтон), Сіверський ін-т регіон. дослідж.; Редкол.: В.Ф. Верстюка (відп. ред.), В.М. Бойко (відп. секр.), С. А. Лепявко, С. М. Плохій. Київ–Чернігів : РВК «Деснянська правда», 2007. 256 с. URL : <http://institute.sivertraining.org.ua/biblioteka/dialog.pdf>
47. Українські історики. Біобібліографічний довідник. Випуск 3. Серія «Українські історики». Київ : Інститут історії України НАН України, 2010. 344 с.
48. Хітрова Т. Маніпулятивна складова нарративних концепцій журналістських текстів у системі формування радянської версії української історичної пам'яті. URL : http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/1014/1/Khitrova_Manipulative.pdf
49. Шартъє Р. Минуле в теперішньому. Історія, література, пам'ять. *Європейський світ*. Київ, 2012. Вип.3. С.7-12.
50. Шацька Б. Минуле – пам'ять – міт. Чернівці, 2011.
51. Шевчук Д. Смысл і межі політичного: філософська інтерпретація. Острог, 2014. 374 с.
52. Яремчук В. Минуле України в історичній науці УРСР післясталінської доби. Острог : Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2009. 526 с. URL : https://eprints.oa.edu.ua/1117/1/Yaremchuk_111203.pdf